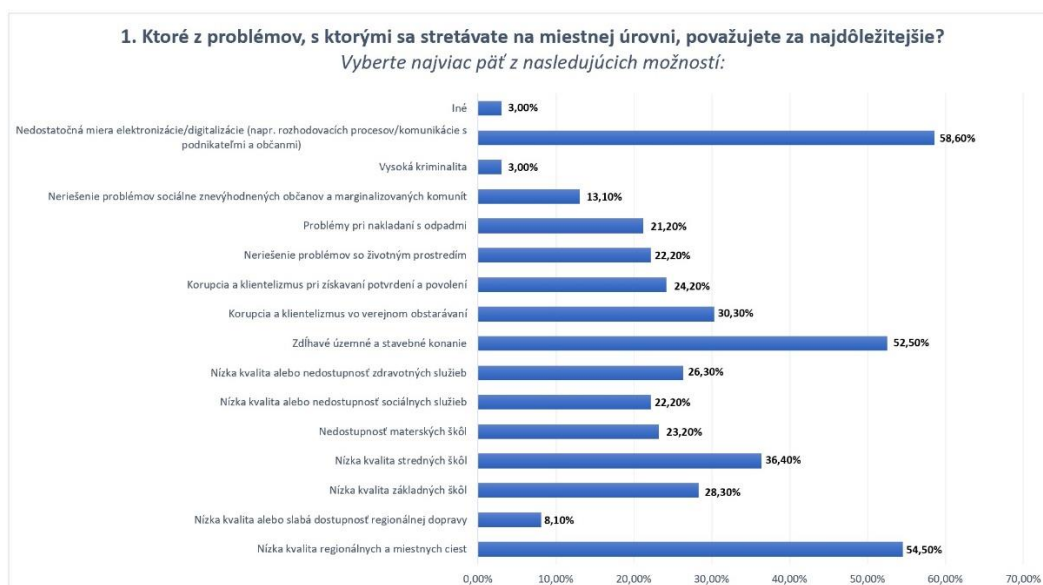

Prieskum PAS a INEKO o potrebe decentralizácie a pohľade podnikateľov

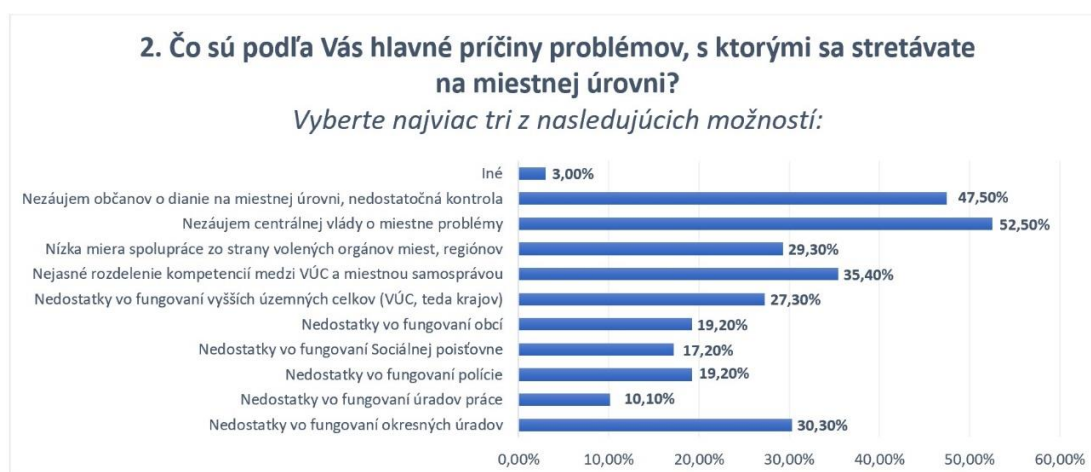
29.1.2021

V priebehu decembra a januára realizovala Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS) v spolupráci s inštitútom INEKO prieskum medzi podnikateľmi o potrebe decentralizácie na Slovensku. Cieľom je navrhnúť opatrenia na efektívnejšie prerozdelenie verejných zdrojov a tiež kompetencií medzi centrálnou vládou a samosprávami. Prieskum je súčasťou projektu inštitútu INEKO, ktorý finančne podporuje Center for International Private Enterprise (CIPE). Zúčastnilo sa ho 101 podnikateľov z celého Slovenska.

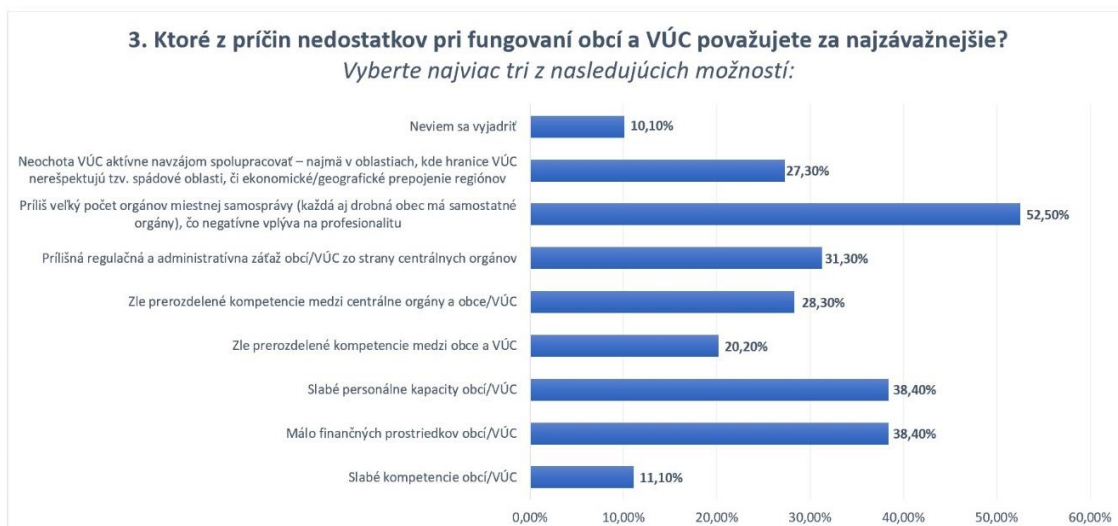
Podnikateľov sme sa pýtali, ktoré z problémov, s ktorými sa stretávajú na miestnej úrovni, považujú za najdôležitejšie. Odpovedali nasledovne: a.) 58,60% - nedostatočná miera elektronizácie/digitalizácie (napr. rozhodovacích procesov/komunikácie s podnikateľmi a občanmi); b.) 54,50% - nízka kvalita regionálnych a miestnych ciest; c.) 52,50% - zdĺhavé územné a stavebné konanie; d.) 36,40% - nízka kvalita stredných škôl; e.) 30,30% - korupcia a klientelizmus vo verejnom obstarávaní; f.) 28,30% - nízka kvalita základných škôl; g.) 26,30% - nízka kvalita alebo nedostupnosť zdravotných služieb; h.) 24,20% - korupcia a klientelizmus pri získavaní potvrdení a povolení; i.) 23,20% - nedostupnosť materských škôl; j.) 22,20% - nízka kvalita alebo nedostupnosť sociálnych služieb a neriešenie problémov so životným prostredím; k.) 21,20% - problémy pri nakladaní s odpadmi; l.) 13,10% - neriešenie problémov sociálne znevýhodnených občanov a marginalizovaných komunit; m.) 8,10% - nízka kvalita alebo slabá dostupnosť regionálnej dopravy a n.) 3,00% - vysoká kriminalita a iné problémy.

Za hlavné príčiny problémov, s ktorými sa podnikatelia stretávajú na miestnej úrovni označili: a.) 52,50% - nezáujem centrálnej vlády o miestne problémy; b.) 47,50% - nezáujem občanov o dianie na miestnej úrovni, nedostatočná kontrola; c.) 35,40% - nejasné rozdelenie kompetencií medzi VÚC a miestnou samosprávou; d.) 30,30% - nedostatky vo fungovaní okresných úradov; e.) 29,30% - nízka miera spolupráce zo strany volených orgánov miest, regiónov; f.) 27,30% - nedostatky vo fungovaní vyšších územných celkov (VÚC, teda krajov); g.) 19,20% - nedostatky vo fungovaní obcí a nedostatky vo fungovaní polície; h.) 17,20% - nedostatky vo fungovaní Sociálnej poisťovne; i.) 10,10% - nedostatky vo fungovaní úradov práce a j.) 3,00% - iné príčiny.

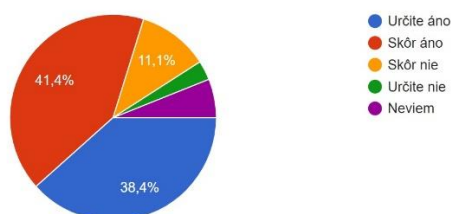
Podnikatelia považujú za najzávažnejšie príčiny nedostatkov pri fungovaní obcí a VÚC práve tieto: a.) 52,50% - príliš veľký počet orgánov miestnej samosprávy (každá aj drobná obec má samostatné orgány), čo negatívne vplýva na profesionalitu; b.) 38,40% - málo finančných prostriedkov obcí/VÚC a slabé personálne kapacity obcí/VÚC; c.) 31,30% - prílišná regulačná a administratívna záťaž obcí/VÚC zo strany centrálnych orgánov; d.) 28,30% - zle prerozdelené kompetencie medzi centrálnymi orgánmi a obcami/VÚC; e.) 27,30% - neochota VÚC aktívne navzájom spolupracovať – najmä v oblastiach, kde hranice VÚC nerespektujú tzv. spádové oblasti, či ekonomické/geografické prepojenie regiónov; f.) 20,20% - zle prerozdelené kompetencie medzi obcami a VÚC; g.) 11,10% - slabé kompetencie obcí/VÚC a h.) 10,10% - neviem sa vyjadriť.

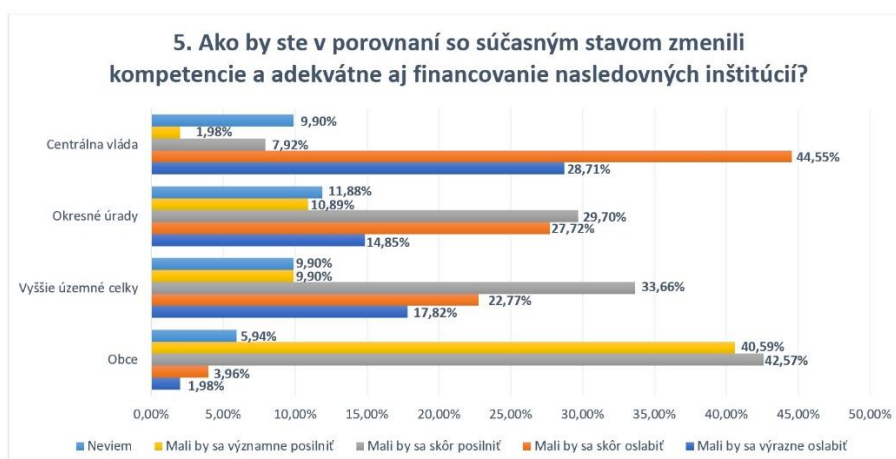
Až 79,8% (z toho 41,4% skôr áno a 38,4% určite áno) podnikateľov považuje ďalšiu decentralizáciu za potrebnú a súhlasí s tým, aby samosprávy na Slovensku dostali viac peňazí a kompetencií od centrálnej vlády. Podstatne menej (14,1% - z toho 11,1% skôr nie a 3% určite nie) podnikateľov tvrdí opak. Zvyšných 6,1% podnikateľov sa nevedelo vyjadriť.

4. Považujete ďalšiu decentralizáciu za potrebnú? Súhlasíte s tým, aby samosprávy na Slovensku dostali viac peňazí aj kompetencií od centrálnej vlády?

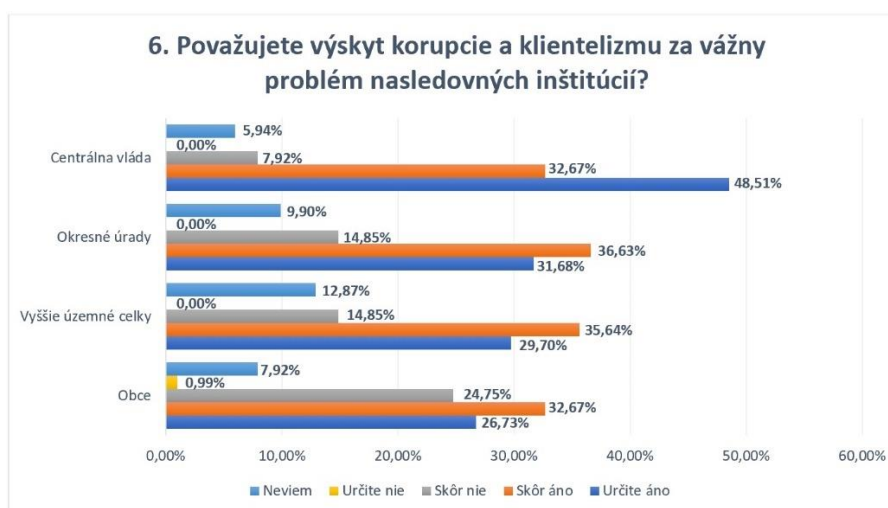
99 odpovedí

V porovnaní so súčasným stavom by sa podľa podnikateľov mali zmeniť kompetencie a adekvátne aj financovanie nasledovných inštitúcií takto: a.) **obce** (83,16% mali by sa posilniť, 5,94% mali by sa oslabiť); b.) **vyššie územné celky** (43,5% mali by sa posilniť, 40,59% mali by sa oslabiť); c.) **okresné úrady** (40,59% mali by sa posilniť, 42,57% mali by sa oslabiť) a d.) **centrálna vláda** (9,9% mali by sa posilniť, 73,26% mali by sa oslabiť).

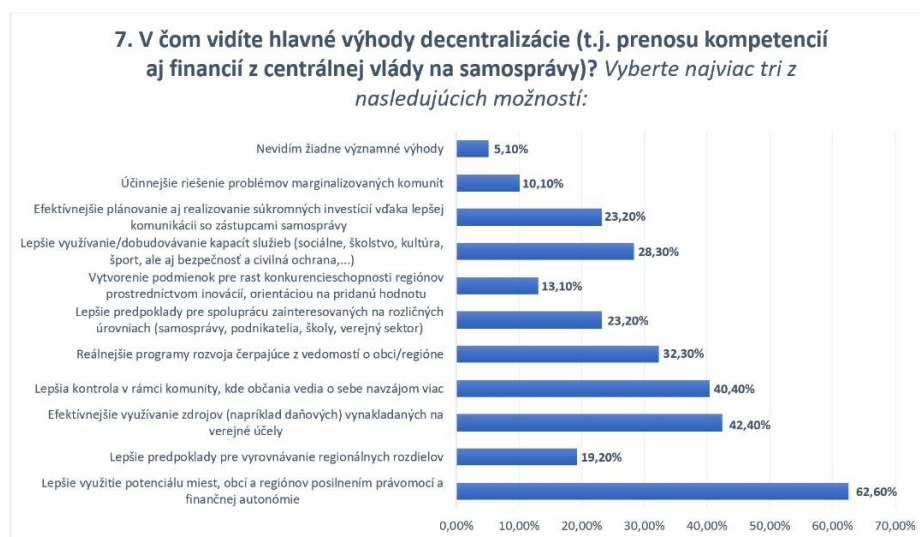

Podnikatelia vnímajú výskyt korupcie a klientelizmu za vážny problém týchto inštitúcií nasledovne: a.) **centrálna vláda** (81,18% áno, 7,92% nie); b.) **okresné úrady** (68,31% áno, 14,85% nie); c.) **vyššie územné celky** (65,34% áno, 14,85% nie) a d.) **obce** (59,4% áno, 25,74% nie).

Podnikatelia vidia v decentralizácii nasledovné výhody: 1.) lepšie využitie potenciálu miest, obcí a regiónov posilnením právomocí a finančnej autonómie (62,60%); 2.) efektívnejšie využívanie zdrojov (napríklad daňových) vynakladaných na verejné účely (42,40%); 3.) lepšia kontrola v rámci komunity, kde občania vedia o sebe navzájom viac (40,40%); 4.) reálnejšie programy rozvoja čerpajúce z vedomostí o obci/regióne (32,30%); 5.) lepšie využívanie/dobudovávanie kapacít služieb (sociálne, školstvo, kultúra, šport, ale aj bezpečnosť a civilná ochrana,...) (28,30%); 6.) lepšie predpoklady pre spoluprácu zainteresovaných na rozličných úrovniach (samosprávy, podnikatelia, školy, verejný sektor) a efektívnejšie plánovanie aj realizovanie súkromných investícií vďaka lepšej komunikácii so zástupcami samosprávy (23,20%); 7.) lepšie predpoklady pre vyrovnávanie regionálnych rozdielov (19,20%); 8.) vytvorenie podmienok pre rast

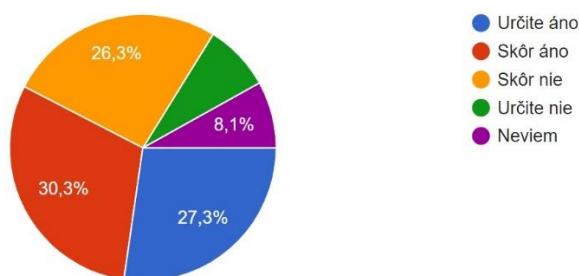
konkurencieschopnosti regiónov prostredníctvom inovácií, orientáciou na pridanú hodnotu (13,10%); 9.) účinnejšie riešenie problémov marginalizovaných komunit (10,10%) a 10.) nevidím žiadne významné výhody (5,10%).

Viac ako polovica (57,6% - z toho 30,3% skôr áno a 27,3% určite áno) podnikateľov je toho názoru, že na Slovensku máme príliš veľa obcí a bolo by vhodné ich zlučovať a tým aj koncentrovať kompetencie do väčších celkov. Opačný názor má 34,4% (z toho 26,3% skôr nie a 8,1% určite nie) podnikateľov. Ostatných 8,1% podnikateľov sa nevedelo vyjadriť.

8. Súhlasíte s tým, že na Slovensku máme príliš veľa obcí a bolo by vhodné ich zlučovať a tým aj koncentrovať kompetencie do väčších celkov?

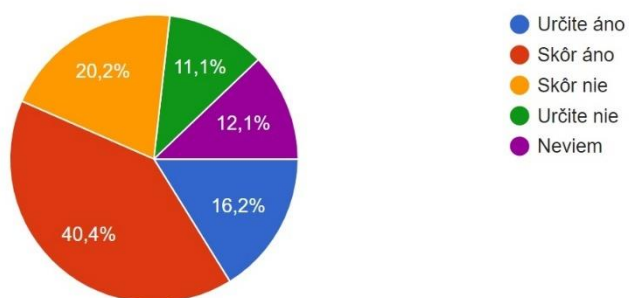
99 odpovedí

Nadpolovičná väčšina (56,6% - z toho 40,4% skôr áno a 16,2% určite áno) podnikateľov je za to, že počet obcí by sa na Slovensku nemal meniť, no bolo by vhodné koncentrovať významnejšie kompetencie do väčších zoskupení obcí. O niečo menej (31,3% - z toho 20,2% skôr nie a 11,1% určite nie) podnikateľov s týmto návrhom nesúhlasí. Zvyšných 12,1% podnikateľov sa vyjadriť nevedelo.

9. Súhlasíte s tým, že počet obcí by sa nemal meniť (nemali by sa zlučovať), ale bolo by vhodné koncentrovať významnejšie kompetencie do väčších zoskupení obcí?

99 odpovedí

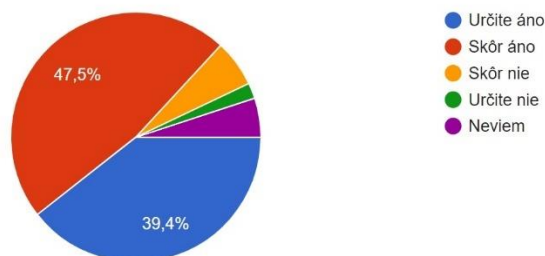
Za hlavné nevýhody prílišnej rozdrobenosti obcí podnikatelia považujú: 1.) 86,9% - slabé finančné aj personálne kapacity malých obcí na riešenie zložitejších problémov; 2.) 50,50% - neefektívne výdavky na správu obcí, zlučovaním by sa dalo ušetriť; 3.) 46,5% - chýbajúce motivácie, resp. neschopnosť riešiť regionálne problémy, pri ktorých je nevyhnutná spolupráca viacerých obcí; 4.) 37,4% - vyludňovanie a úpadok oblastí s rozdrobenou samosprávnou štruktúrou; 5.) 34,3% - nižšia odbornosť pri procesoch verejných súťaží a 6.) 7,1% - nevidím zásadné nevýhody.

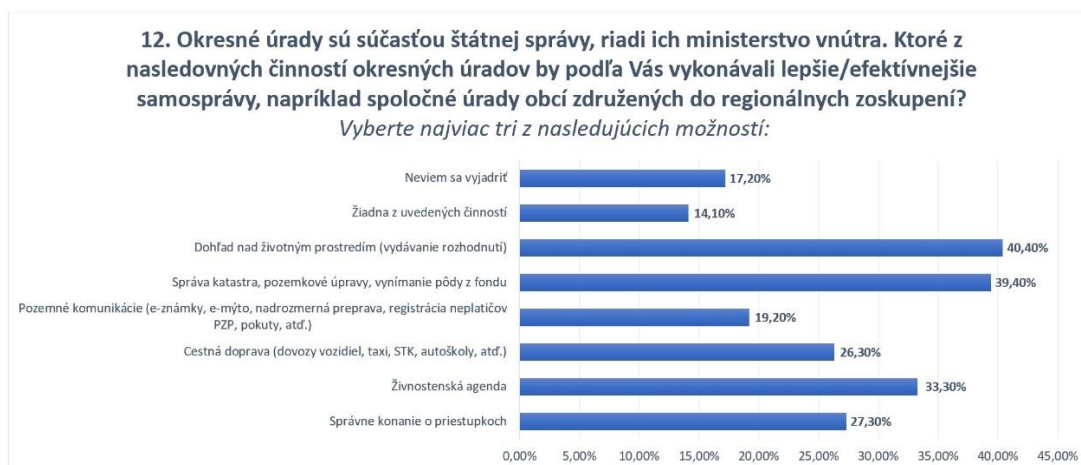
Až 86,9% (z toho 47,5% skôr áno a 39,4% určite áno) podnikateľov by podporilo, ak by vláda finančne motivovala obce k vzájomnému zlučovaniu alebo spolupráci v rámci regionálnych zoskupení s tým, že súčasne sa posilnia ich kompetencie dôležité pre regionálny rozvoj. Túto možnosť by nepodporilo iba 8,1% (z toho 6,1% skôr nie a 2% nie) podnikateľov. Nevedelo sa vyjadriť 5,1% podnikateľov.

11. Podporili by ste, ak by vláda finančne motivovala obce k vzájomnému zlučovaniu alebo spolupráci v rámci regionálnych zoskupení s tým, že súčasne sa posilnia ich kompetencie dôležité pre regionálny rozvoj?

99 odpovedí

Okresné úrady sú súčasťou štátnej správy a riadi ich ministerstvo vnútra. Podnikatelia sú toho názoru, že by samosprávy (spoločné úrady obcí združených do regionálnych zoskupení) lepšie/efektívnejšie vykonávali nasledovné činnosti okresných úradov: a.) 40,40% - dohľad nad životným prostredím (vydávanie rozhodnutí); b.) 39,40% - správa katastra, pozemkové úpravy, vynímanie pôdy z fondu; c.) 33,3% - živnostenská agenda; d.) 27,3% - správne konanie o priestupkoch; e.) 26,3% - cestná doprava (dovozy vozidiel, taxi, STK, autoškoly, atď.); f.) 19,20% - pozemné komunikácie (e-známky, e-mýto, nadrozmerná preprava, registrácia neplatičov PZP, pokuty, atď.); g.) 17,20% - neviem sa vyjadriť a h.) 14,10% - žiadna z uvedených činností.

Podľa podnikateľov by vykonávala lepšie/efektívnejšie štátna správa (okresné úrady alebo ministerstvá) nasledovné kompetencie samospráv: a.) 39,2% - spravovanie a výstavba zdravotníckych zariadení; b.) 20,6% - stavebné konanie; c.) 19,6% - územné plánovanie a spravovanie, údržba a výstavba miestnych komunikácií; d.) 18,6% - spravovanie a výstavba stredných škôl; e.) 17,5% - nakladanie s odpadmi a žiadna z uvedených kompetencií; f.) 15,5% - spravovanie a výstavba základných škôl a

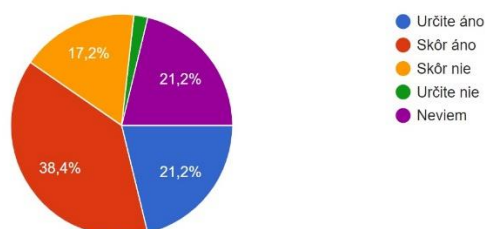
spravovanie a výstavba zariadení sociálnych služieb (napríklad pre seniorov); g.) 13,4% - neviem sa vyjadriť; h.) 11,3% - objednávanie prímestskej/regionálnej autobusovej dopravy; i.) 8,2% - spravovanie a výstavba materských škôl a j.) 6,2% - spravovanie a výstavba zariadení kultúrnych služieb.

Úrady práce dnes vyplácajú občanom viaceré sociálne dávky ako napríklad v hmotnej núdzi. Náhradné výživné alebo pomoc ťažko zdravotne postihnutým občanom. Viac ako polovica (59,6% - z toho 38,4% skôr áno a 21,2% určite áno) podnikateľov si myslí, že by samospráva (spoločné úrady obcí združených do regionálnych zoskupení), dokázala lepšie/efektívnejšie pomáhať sociálne odkázaným ľuďom. Len 19,2% (z toho 17,2% skôr nie a 2% určite nie) podnikateľov si to nemyslí. Takmer štvrtina (21,2%) z opýtaných podnikateľov sa nevedela vyjadriť.

14. Úrady práce dnes vyplácajú občanom viaceré sociálne dávky ako napríklad dávky v hmotnej núdzi, náhradné výživné alebo pomoc ťažko zdravotne postihnutým občanom. Myslíte si, že by samospráva, napríklad spoločné úrady obcí združených do regionálnych zoskupení, dokázala lepšie/efektívnejšie pomáhať sociálne odkázaným ľuďom?

99 odpovedí

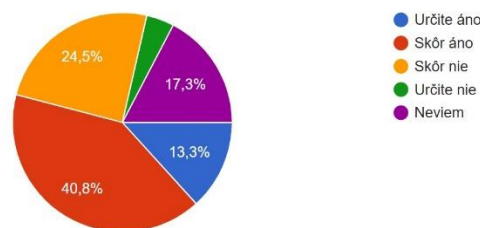

Úrady práce taktiež dnes poskytujú viacero služieb zamestnanosti ako napríklad štátnu pomoc, informačné služby pre zamestnávateľov, odborné poradenské služby či nástroje aktívnych opatrení na trhu práce. To, že by samospráva (spoločné úrady obcí

združených do regionálnych zoskupení), dokázala lepšie/efektívnejšie poskytovať uvedené služby v zamestnanosti si myslí 54,1% (z toho 40,8% skôr áno a 13,3% určite áno) podnikateľov. Rozdielny názor má 28,6% (z toho 24,5% skôr nie a 4,1% určite nie) podnikateľov. Zvyšných 17,3% podnikateľov nevedelo vyjadriť svoj postoj k tejto otázke.

15. Úrady práce dnes poskytujú viacero služieb zamestnanosti ako napríklad štátnu pomoc, informačné služby pre zamestnávateľov, odborné poradenské služby či nástroje aktívnych opatrení na trhu práce. Myslíte si, že by samospráva, napríklad spoločné úrady obcí združených do regionálnych zoskupení, dokázala lepšie/efektívnejšie poskytovať uvedené služby v zamestnanosti?

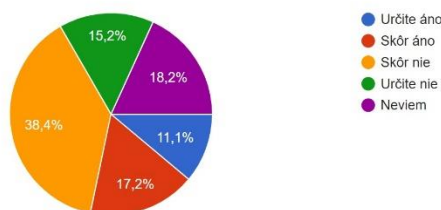
98 odpovedí

Sociálna poisťovňa vyberá poistné odvody od zamestnávateľov a zamestnancov a vypláca dávky napríklad v nemocenskom a úrazovom poistení či v poistení nezamestnanosti. Viac ako polovica podnikateľov (53,6% - z toho 38,4% skôr nie a 15,2% určite nie) si myslí, že samospráva by uvedené poistenia a vyplácanie dávok nezvládla lepšie/efektívnejšie ako sociálna poisťovňa. Len 28,3% (z toho 17,2% skôr áno a 11,1% určite áno) si myslí, že by to samospráva zvládla lepšie. Podnikateľov, ktorí sa nevedeli vyjadriť, bolo 18,2%.

16. Sociálna poisťovňa vyberá poistné odvody od zamestnávateľov a zamestnancov a vypláca dávky napríklad v nemocenskom a úrazovom poistení či v poistení nezamestnanosti. Myslíte si, že by samospráva, napríklad spoločné úrady obcí združených do regionálnych zoskupení, dokázala lepšie/efektívnejšie spravovať uvedené poistenia a vyplácať dávky?

99 odpovedí

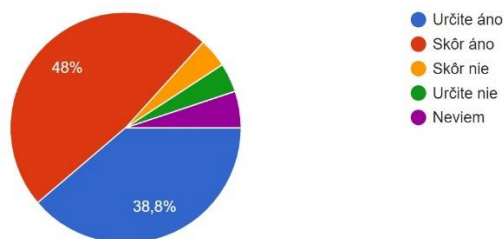

Až 86,8% (z toho 48% skôr áno a 38,8% určite áno) podnikateľov, by podporilo návrh, aby samosprávy získali väčší podiel z daní (napr. z príjmov fyzických aj právnických osôb), ktoré štát vyberie na ich území, s cieľom motivovať ich k rozvoju svojho územia

a znížiť závislosť od centrálnej vlády. Iba 8,2% (z toho 4,1% skôr nie a 4,1% určite nie) podnikateľov, by tento nápad nepodporili. Zvyšných 5,1% podnikateľov nevedelo jasne vyjadriť svoj názor.

17. Podporili by ste, aby samosprávy získali väčší podiel z daní (napr. z príjmov fyzických aj právnických osôb), ktoré štát vyberie na ich území, s cieľom motivovať ich k rozvoju svojho územia a znížiť závislosť od centrálnej vlády?

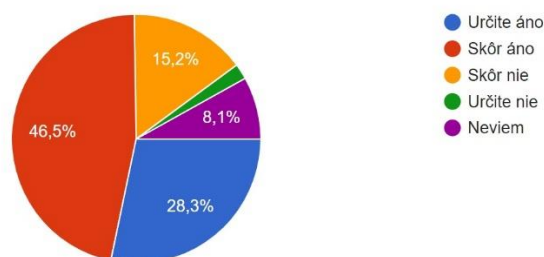
98 odpovedí

Prevažná väčšina (74,8% - z toho 46,5% skôr áno a 28,3% určite áno) podnikateľov by uvítalo zmenu v tom, aby mali samosprávy väčšie právomoci v daňovej a poplatkovej politike, t.j., aby napríklad určovali a vyberali väčšiu časť príjmov z vlastných daní a poplatkov (existujúcich, nových či prenesených z centrálnej vlády) s cieľom posilniť ich zodpovednosť a znížiť závislosť od centrálnej vlády. Podstatne menej (17,2% - z toho 15,2% skôr nie a 2% určite nie) podnikateľov, by tento návrh nepodporilo. Podnikateľov, ktorí nevedeli či by návrh podporili alebo nie, bolo 8,1%.

18. Podporili by ste, aby mali samosprávy väčšie právomoci v daňovej a poplatkovej politike, t.j. aby napríklad určovali a vyberali väčšiu časť príjmov z vlastných daní a poplatkov (existujúcich, nových či prenesených z centrálnej vlády) s cieľom posilniť ich zodpovednosť a znížiť závislosť od centrálnej vlády?

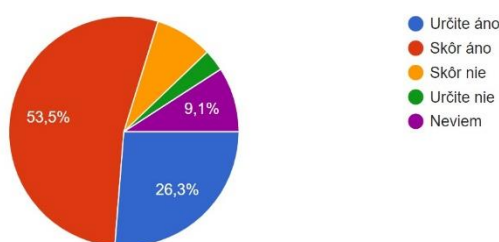
99 odpovedí

Veľká časť (79,8% - z toho 53,5% skôr áno a 26,3% určite áno) z opýtaných podnikateľov by podporili presun rozhodovania o použití významnej časti eurofondov na kraje alebo regionálne zoskupenia, ktoré by vznikli zlúčením viacerých obcí tak, aby boli viac zapojené do prípravy podmienok výziev, kritérií a hodnotenia projektov. Nápad o presune rozhodovania o použití významnej časti eurofondov by nepodporilo 11,1% (z toho 8,1% skôr nie a 3% určite nie) podnikateľov. Nevedelo sa k otázke vyjadriť 9,1% podnikateľov.

19. Podporili by ste presun rozhodovania o použití významnej časti eurofondov na kraje alebo regionálne zoskupenia, ktoré by vznikli zlúčením viacerých obcí tak, aby boli viac zapojené do prípravy podmienok výziev, kritérií a hodnotenia projektov?

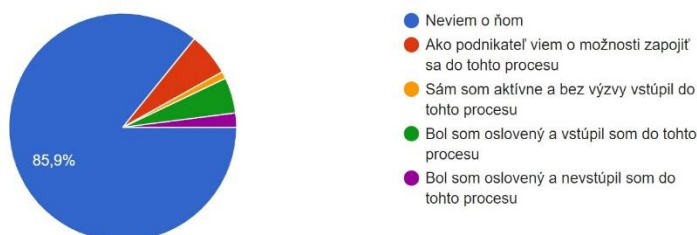
99 odpovedí

Vyššie územné celky a obce v súčasnosti vypracúvajú pre potreby získania prostriedkov z eurofondov na roky 2021 až 2027 programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov. Pri ich schvaľovaní budú mať popri obecných samosprávach a VÚC rovnakú pozíciu tzv. Rady partnerstva, v ktorých budú mať zastúpenie aj podnikatelia, vzdelávacie inštitúcie, kultúrne a mimovládne organizácie. Drvivá väčšina (85,9%) podnikateľov ani nevie o tom, že sa do tohto procesu dá zapojiť. Len 6,1% podnikateľov vie o možnosti zapojiť sa do tohto procesu. Oslovených podnikateľov, ktorí do tohto procesu aj vstúpili je 5,1% a tých, ktorí boli oslovení no do procesu nevstúpili sú 2%. Do tohto procesu vstúpilo aktívne a bez výzvy len 1% podnikateľov.

20. Vyššie územné celky a obce v súčasnosti vypracúvajú pre potreby získania prostriedkov z eurofondov na roky 2021 až 2027 programy hospodárskeho a sociálneho rozvoja regiónov. Pri ich schvaľovaní budú mať popri obecných samosprávach a VÚC rovnakú pozíciu tzv. Rady partnerstva, v ktorých budú mať zastúpenie aj podnikatelia, vzdelávacie inštitúcie, kultúrne a mimovládne organizácie. Zapojili ste sa už nejakým spôsobom do tohto procesu? Vyberte z nasledujúcich možností:

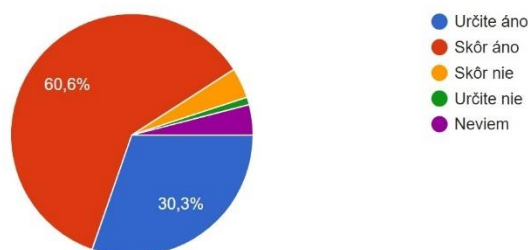
99 odpovedí

Až 91,5% (z toho 60,6% skôr áno a 30,3% určite áno) podnikateľov súhlasí s tým, aby podnikatelia viac vstupovali do procesu tvorby a implementovania regionálnych plánov rozvoja a niesli tak väčšiu spoluzodpovednosť za regionálny rozvoj. Len 5% (z toho 4% skôr nie a 1% určite nie) podnikateľov s týmto nápadom nesúhlasí. Zvyšné 4% svoj súhlas nevedeli vyjadriť.

21. Súhlasíte s tým, aby podnikatelia viac vstupovali do procesu tvorby a implementovania regionálnych plánov rozvoja a niesli tak väčšiu spoluzodpovednosť za regionálny rozvoj?

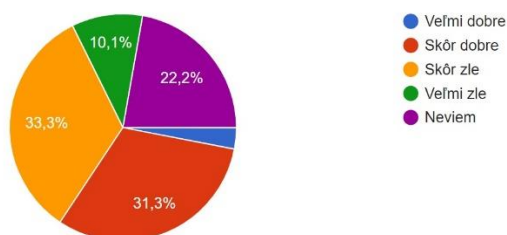
99 odpovedí

Tretina (34,3% - z toho 31,3% skôr dobre a 3% veľmi dobre) podnikateľov má za to, že sú samosprávy dostatočne ochotné spolupracovať s podnikateľmi. O niečo viac (43,4% - z toho 33,3% skôr zle a 10,1% veľmi zle) podnikateľov hodnotí ochotu samospráv spolupracovať s podnikateľmi ako nedostatočnú. Až 22,2% podnikateľov nevedelo ochotu samospráv zhodnotiť.

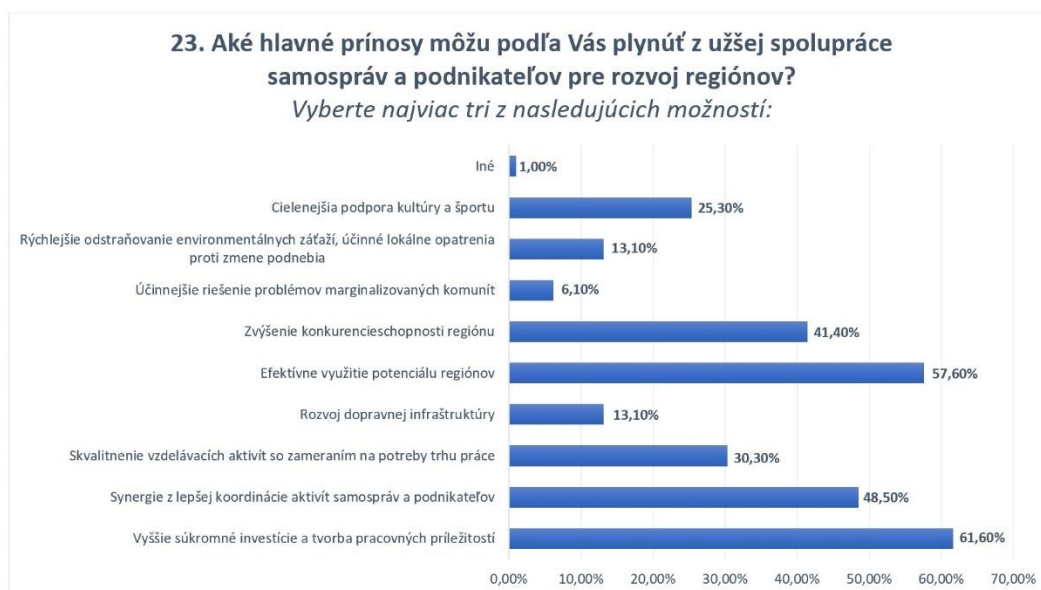
22. Ako vo všeobecnosti hodnotíte ochotu samospráv spolupracovať s podnikateľmi?

99 odpovedí

Užšia spolupráca samospráv a podnikateľov môže priniesť pre rozvoj regiónov nasledovné prínosy: a.) 61,6% - vyššie súkromné investície a tvorba pracovných príležitostí; b.) 57,6% - efektívne využitie potenciálu regiónov; c.) 48,5% - synergie z lepšej koordinácie aktivít samospráv a podnikateľov; d.) 41,4% - zvýšenie konkurencieschopnosti regiónu; e.) 30,3% - skvalitnenie vzdelávacích aktivít so zameraním na potreby trhu práce; f.) 25,3% - cielenejšia podpora kultúry a športu; g.)

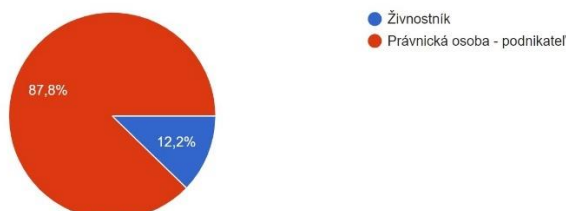
13,1% - rýchlejšie odstraňovanie environmentálnych záťaží, účinné lokálne opatrenia proti zmene podnebia a rozvoj dopravnej infraštruktúry; h.) 6,1% - účinnejšie riešenie problémov marginalizovaných komunít a i.) 1,0% - iné prínosy.

Odpoveď nám poskytlo 101 podnikateľov, z toho 87,8% právnických osôb – podnikateľov a zvyšných 12,2% živnostníkov.

26. Ste:

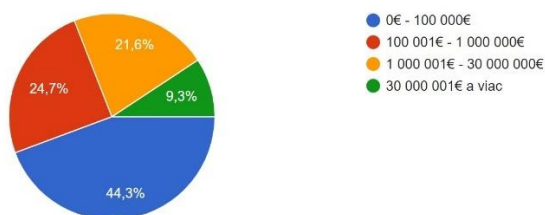
98 odpovedí

V prieskume sa zúčastnilo 44,3% podnikateľov s obrátom do 100 000€, 24,7% podnikateľov s obrátom od 100 001€ do 1 000 000€, 21,6% podnikateľov s obrátom od 1 000 001€ do 30 000 000€ a 9,3% podnikateľov s obrátom nad 30 000 000€.

27. Aký máte obrat?

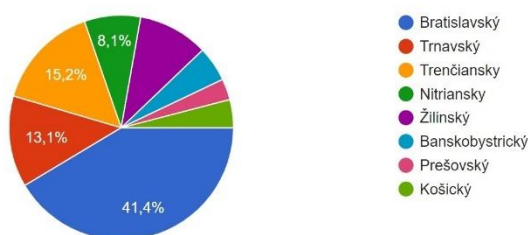
97 odpovedí

V prieskume mal zastúpenie každý kraj. Najviac zastúpený bol Bratislavský kraj (41,4%). Za nim nasledoval Trenčiansky kraj (15,2%), Trnavský kraj (13,1%) a Žilinský kraj (10,1%). Ďalej nasledujú Banskobystrický kraj (5,1%), Košický kraj (4%) a s najmenším zastúpením Prešovský kraj (3%).

28. Z akého ste kraja?

99 odpovedí

Z vyjadrení respondentov uvádzame:

„Decentralizácia by výrazne mohla napomôcť pri naštartovaní slabších regiónov. Štát by mal prebrať hlavne kontrolnú úlohu.“

„Decentralizácia samosprávy, od centrálnej vlády by mala byť podstatnou úlohou pri transformácii a zefektívnení hospodárstva SR a prioritou reformy.“

„Preferujem samosprávy, ale problém vidím v ich personálnom obsadení veľmi neschopnými pracovníkmi, buď volenými a následne obsadzovanými ich rodinnými príslušníkmi, partajníkmi a neodborníkmi. Jednoducho by sa malo zaviesť, že na všetky pozície riadne výberové konania s dopredu definovanými kritériami.“